

DEN RØDE MOTORCYKEL

På agitationstourné gennem Danmark i sommeren 1921

Af Dorte Ellesøe Hansen

“I Gaar var der Syndikalist-Møde paa Torvet. En Plakat var slaaet op paa en rød Motorcykel med Sidevogn”.¹ Sådan indledtes en notits i Helsingør Avis den 10. juni 1921 og den fortsatte:

“... en Bolshevik var ankommet sammen med formanden for Socialdemokratisk Ungdomsforbund ... med de to Motormænd fulgte for øvrigt en ung Dame med Silkestrømper og Ruskindstøvler og moderne fra Top til Taa; der kunde kjøbes mange Rugbrød for al den Herlighed”.

Formanden for Socialdemokratisk Ungdomsforbund i Danmark (SUF) var maskinarbejder Johs. Nielsen, og “bolshevikken” var hans forbunds-fælle kommunisten assistent og urmager Albert Sterregaard. De havde netop indtaget den første by på deres store agitationstourné gennem hele landet. Den lokale journalist i Helsingør bekymrede sig ikke om den elegante unge kvindes navn,² men var mere optaget af hendes “silkestrømper”. Han lod sig ikke imponere af mændenes torden mod de folkevalgte borgmestre og mod kongehuset. Hånligt afsluttede han med, hvordan talerne efter at have lirt lektien af “... begav sig andet Steds hen og vederkvægede sig efter Dagens Strabadser”.

Hvem var disse unge socialister, og hvad fik dem til at bruge sommeren 1921 ad støvede landeveje på den opsigtsvækkende motorcykelrejse?

Hvad var SUF?

SUF blev oprettet i 1906 i protest mod et tidligere ungdomsforbund, og byggede på Socialdemokratiets idegrundlag. Partiet havde indset, at det var nødvendigt med et selvstændigt agitationsarbejde blandt unge. SUF'erne blev ivrige debattører og aktive partikammerater i vælgerforeningerne, og de fik i ungdomsorganisationen en socialistisk skoling, oplysning og modning og kom til at udgøre "... en Elite af maalbevidste, idealistisk stræbende og praktisk handlende Arbejderungdom ..."³ Afdelingerne optog medlemmer fra 14 år og opefter.⁴ SUF's ledere og agitatorer var sidst i tyverne i 1920, og Johs. Nielsen blev derfor beskrevet som "ung", da han 23 år gammel blev valgt til forretningsfører i forbundet.⁵

Medlemsskaren bestod af faglærte og ufaglærte arbejdere, og i 1920 udgjorde lærlingene en fjerdedel af den.⁶ Kvinder havde ikke altid kunnet optages som medlemmer, men en resolution tilbage i det tidligere forbunds tid havde vedtaget, at "Ungdomsforbundets Afdelinger bør stå åben for den danske Arbejderungdom, Mænd saavel som Kvinder".⁷ Der var langt mellem kvinder på ledende poster, skønt de udgjorde en femtedel af medlemmerne.

Forbundsledelsen udgav bladet "Fremad" og drev ivrigt en forlagsvirksomhed. Livet i forbundets mange lokale afdelinger bestod af studiekredse, forfatteraftener, diskussionsmøder, sang, kammeratligt samvær og kaffeborde. Sommermånederne stod i agitationens tegn, og for storbyernes unge spillede søndagsudflugterne til skov og strand en væsentlig rolle.

Fra 1913 blev et organisatorisk samarbejde mellem Socialdemokratiet og ungdomsbevægelsen vedtaget. Ifølge en "overenskomst" skulle SUF bl.a. sikre, at medlemmer over 18 år meldte sig ind i Socialdemokratiet. Partiet ville til gengæld yde forbundet moralsk og økonomisk støtte. Men aftalen var at "SUF's primære Opgave var det socialistiske Oplysningsarbejde, selv om ogsaa Ungdomsorganisationen havde ret til Kritik – *inden for Murene!*"⁸

Bruddet

De store politiske og sociale rystelser ude i verden optog sindene og prægede det daglige ungdomsarbejde. På Europas slagmarker under 1. Verdenskrig havde arbejderungdommen oplevet ufattelige rædsler og havde ikke glemt de gamle partiers store svigt. Ungdomsorganisationerne var blevet groft modarbejdet, militærnægttere mishandlede, og troen på et

bedre liv ved krigsafslutningen var blevet mødt med både arbejdsløshed og lønreduktion. Revolutionen i Rusland og de revolutionære tilstande i Tyskland havde overalt påvirket det politiske liv, og socialdemokratiene var ikke længere alene om at repræsentere arbejderbevægelsen. Også i fagbevægelsen var der opbrud, og syndikalisterne havde fået vind i sejlene igen. De var stærkt kritiske overfor det fagretlige system og modstandere af politiske valg. Mens Danmark holdt sig uden for krigen, opponerede de nye revolutionære grupper mod Socialdemokratiets støtte til de militære bevillinger, dets alliancepolitik med de borgerlige partier og en voksende ledighed. I utilfredshed brød en lille fløj forbindelsen med Socialdemokratiet og dannede i april 1918 et nyt parti, Socialistisk Arbejderparti (SAP). I spidsen stod to kendte socialister, som begge havde siddet i fængsel, lærer Marie Nielsen og sadelmager Thøger Thøgersen. Blandt partiets medlemmer og tilmed på ledende poster sås en del SUF'ere. Endnu en gruppe brød samtidigt med Socialdemokratiet, og Det Uafhængige Socialdemokrati blev en ny partidannelse.

I efteråret 1917 var det begyndt at trække sammen mellem Socialdemokratiet og SUF. Den udelte begejstring for bolsjevikernes magtovertagelse i Rusland mødte nu voldsom kritik fra Socialdemokratiet. De unge havde stærke internationale forbindelser til de nordiske broderforbund og til den kommunistisk orienterede sammenslutning Ungdoms-Internationalen. Alle pressede på for at gøre SUF mere revolutionært og følge de russiske kommunisters linie.

Aftalen med Socialdemokratiet var kommet helt ude af trit med virkeligheden, og den måtte uundgåeligt opsiges. Hvis ikke, kunne SUF risikere at blive smidt ud af den internationale ungdomsorganisation. "Maaske var den socialdemokratiske Ungdom langmodig, men efter Krigen sagde den endelig stop og afbrød Forbindelsen med det Socialdemokrati, der nu bundede saa dybt i reformistisk Politik, at nogen Vej tilbage til Klassekampens Grund var umulig."⁹

SUF ville ikke længere pålægge sine medlemmer at stå i Socialdemokratiet, men heller ikke forhindre det. Mange af SUF's lokale afdelinger var dog dybt uenige i en opsigelse af overenskomsten, de mente ledelsen "havde nu tonet rent Flag som kommunistisk Organisation"¹⁰ og truede med at melde sig ud af forbundet.

Der måtte én kongresafstemning og to på hinanden følgende urafstemninger til før opsigelsen kunne vedtages. Den 25. oktober 1919 lå resultatet klar, for ud af forbundets 10.000 medlemmer havde 1438 stemt for opsigelsen og 1187 imod.

Den "uafhængige" socialistiske oplysningsorganisation, som kunne

omfatte både socialdemokrater og kommunister havde stadig mange tilhængere, men udviklingen gik i den modsatte retning. Et nyt venstresocialistisk parti havde været under opsejling et stykke tid, og den 9. november 1919 så Danmarks Venstresocialistiske Parti (VSP) dagens lys. Inden dette skete, havde både SAP og Det Uafhængige Socialdemokrati nedlagt sig selv. Nu dannede de sammen med unge fra SUF grundlaget for VSP, som snart var tilsagt "Støtte moralsk og navnlig økonomisk"¹¹ fra den internationale kommunistiske sammenslutning i Moskva.

Protesterne fra utilfredse afdelinger af SUF haglede igen ned over ledelsen, og en sprængning af forbundet var nær. Da de utilfredse den 8. februar 1920 dannede deres egen organisation, Danmarks Socialdemokratiske Ungdom (DSU), var det ikke til at misforstå. SUF's største afdeling, Aarhus, ønskede også at melde sig ud, og her fik DSU sit fremtidige hovedkvarter. Samarbejdet med Socialdemokratiet blev eksemplarisk lige fra begyndelsen. DSU'erne fik snart eget medlemsblad, og "Rød Ungdom" kom ikke så underligt til at ligne "Fremad." Tonen var den samme, og i begge blade forsøgte man aldrig en anledning til at svine modparten til.

32 afdelinger forlod straks SUF, og tilbage var 63 afdelinger med 6341 medlemmer.¹² Forbundet havde tabt meget ved sprængningen og følte sig groft forfulgt af den stærke socialdemokratiske presse. SUF var oprigtigt bange for ikke at få fornyelse fra den opvoksende arbejderungdom og frygtede, at forældrene ville sende børnene i armene på den socialdemokratiske børneorganisation i stedet.

Danmark i 1920

SUF fik andet at tænke på, da Danmark i foråret 1920 gennemrystedes af en politisk krise. I påsken havde kongen afskediget den radikale regering, hvor socialdemokraten Th. Stauning havde en ministerpost. Konflikten var udløst af en lang række uoverensstemmelser mellem højre og venstre, mellem arbejdere og arbejdsgivere. Socialdemokraterne og fagbevægelsen proklamerede generalstrejke. Strejken blev afblæst i sidste øjeblik ved et forlig med kongemagten.

Landet blev større dette forår. De sønderjyske landsdele skulle genforenes med Danmark, og SUF rettede nu sin opmærksomhed mod syd. Ældre meningsfæller blev i foråret bedt om at henvende sig til unge kammerater, som ville arbejde for en revolutionær ungdomsbevægelse, og det lykkedes at få oprettet 5 nye afdelinger.

Nye agitationsmetoder

På et forretningsudvalgsmøde 3. maj¹³ kom forslaget om køb af en rød motorcykel op for første gang. Sommerens agitation stod for døren. I juni forelå først ét så flere tilbud på billige motorcykler samt en plan for finansiering ved indsamling i afdelingerne og uddeling af aktier (lånebeviser) blandt kammeraterne. Formanden for Odense-afdelingen typograf Edv. Jensen, der var ansat som fast rejseagitator, blev udnævnt til leder af indsamling og aktietegningen. Samtidigt dukkede et forslag op om hellere at anskaffe en bil, da motorcykeltilbuddene var for høje. Forbundets økonomi var så elendig, at ekstraordinære tiltag blev nødvendige. For at genskabe et solidt kontingentgrundlag var målet at oprette 80 nye afdelinger inden årets udgang.

Måske fødtes ideen til motorcyklen allerede i december 1914. SUF havde netop udgivet et lille satirisk julehæfte med navnet "Navlen: Bindeled for Kredsen København og Omegn-Nr. 1".¹⁴ Et indlæg i bladet bar titlen "Den røde Barnevogn" med en tegning af en sær konstruktion på fire hjul. Teksten henviste til det svenske ungdomsforbund, som havde anskaffet sig en rød bil. Nu havde kredsen anskaffet sig en barnevogn, så det kunne "blive muligt for de gifte Medlemmer at deltage i Udflugter og tillige for at knytte de smaa Verdensborgere til Ungdomsbevægelsen". Man gjorde sig derefter lystig over ventelisten, som forlovede par blev anbefalet straks at skrive sig på.

De svenske ungsocialister havde ganske rigtigt til rigsdagsvalget i 1911 købt en bil. Vælgerne skulle mobiliseres fra nord til syd, og nye agitationsformer blev taget i brug. Socialdemokraterne fik et fantastisk godt valg, som blev "eet triumftåg uten like."¹⁵ Endnu en rød bil blev købt, og en tredje lejede man på helligdage. Der var forbilleder at finde udenlands, og ikke overraskende anskaffede også det borgerlige Folkförbundet sig en bil, en blå én og baptisterne en hvid.

Motorcykeldrømmen på standby

Det blev lidt af en sensation, da SUF's blad "Fremad" bragte indlægget: "Skal vi have en rød Motorcykel?"¹⁶ Det appellerede kraftigt til alle afdelinger om at bidrage til anskaffelse af en motorcykel med sidevogn. To talere ville billigt kunne sendes på tourné rundt i landet medbringende en mængde litteratur. Det var friluftsmøder og sidevognen skulle fungere som talerstol. Kammeraterne ude i landet havde sjældent råd til at leje lokaler, og når de endelig havde, blev de chikaneret af udlejerne.

“Der er ingen Agitation i at komme kørende paa en Jernbanebillet ... men at komme i et rødt Motorkøretøj, eventuelt med smældende røde Faner, deri ligger en Agitation, der nok skal bevirke at Plads-erne, hvor vore Møder holdes, vil fyldes med Arbejdere, der ønsker at høre, hvad denne mærkelige Form for Propaganda går ud på!”¹⁷

De unge skulle først og fremmest hverve nye medlemmer, puste liv i gamle eller frafaldne foreninger og hjælpe med oprettelse af nye, sælge politisk litteratur, abonnementer og emblemer. Agitation havde høj prioritet og var et fast punkt på dagsordenen ved alle udvalgsmøder.

Indsamlingen blev ingen succes. Efter den første måned takkede og kvitterede forbundskontoret for de indsendte lister med et samlet bidrag på 147,20 kr. “Vi ved vore Medlemmer er fattige, men at de ogsaa vil være med til efter Evne at yde det Bidrag!”¹⁸ Mere end en tredjedel af dem havde været uden arbejde, alligevel skulle medlemmerne uafbrudt til lommerne. Der var kampfond, Liebknecht-fond, Ruslands-hjælp, mærkesalg, lotterier, dækning af underskud til stiftelsesfest og mange andre indsamlinger.

Køb af motorcykel blev udsat et år. I stedet arrangerede man cykel- og fodtournéeer med et korps af veltalende kammerater. “I Sommeren 1920 gennemtravledes Landet af Forbundets cyklende og vandrende Agitatorer. I alt 9 Talere var gennem 3 Maaneder paa Agitation og talte ved ca. 125 Møder. Der oprettedes paa disse Tournéeer en Række nye Afdelinger.”¹⁹ Sommertogter var forbundet med mange strabadser, uheld og besværligheder, og det kneb endda med at skaffe almindelige cykler til turen. En brugt cykel i god stand kunne nemt koste over 40 kr. Endelig hvilede der et mildt pres på agitatorerne, for:

“Vor Bevægelse kan ikke tillade sig at nogen Kammerat forholder den de Evner, der ved Uddannelse kan gøre ham til offentlig Talsmand for de Tanker og Ideer, den kæmper for!”²⁰

“Partistøtte”

I Rusland var zarens enorme rigdomme blevet konfiskeret. Smykker, ædelstene og penge skulle finansiere verdensrevolutionen, og selv til små europæiske kommunistpartier blev smuglet betydelige summer. Denne transport kom også de danske revolutionære til gode. Men ét af de mange krav Moskva stillede til de enkelte partier var ret kontroversielt – et navneskift. VSP, der var en del af den kommunistiske verdens-

1917

Indians

Verdens største
Motorcykle-
fabrik.

Verdens største
Motorcykle-
fabrik.

GENERALREPRÆSENTANT
FOR DANMARK:

L. BENDIXEN ^{A/S}

VÆRKSTED & UDSALG
ODD FELLOW PÅLÆT · BREDEGADE 28
KØBENHAVN K.

TELEFON PÅLÆ 2180   TELEGR. ADR. „ELBE“
GRÜNDELAGT 1877

Indian Motorcycles

7/8 HK. :: 8 Gear. :: Kickstarter. :: Hand- og Fodkobling.
„Indian“s berømte fjedrende For- og Bagstel.

Kr. 1550,00 netto kontant.
Med elektrisk Udstyrelse **Kr. 1875,00** netto kontant.
Leveres i Standard Farven: rød.
Kan ogsaa faas i blaå og kahki Farven + Kr. 50,00 ekstra.

Specifikation:

<p>Motor: „Powerplus“, luftkølede Cylinder. 7 HK. Boring 7,9 cm, Slaglængde 10,1 cm. Kuglelejer i Krumtap og Hovedaksel. Indstillelige sideslillede og indkapslede Ventiler. 3 Stempelpringe paa Stempelpne, høj Kompression, store Ventiler, „L“ formede helstøbte Cylinder.</p> <p>Karburator: „Indian“ multiple Strælerer, automatisk v. enhver Hastighed.</p> <p>Tænding: Dixi Højspændings Magnet, vandtæt, „Indian“ Tændror. Splitdorf-Mag-Dynamo til Tænding og Lys leveres til en ekstra Pris.</p> <p>Starter: Sikker, enkel og paaletidlig. Ved et let Traad paa Starteren, roterer Motoren mindst 3 Gange.</p> <p>Smøring: „Indian“s snegl-drevet Oliepumpe, der er forbundet med Hovedakslen paa Motoren og i det Øjeblik, Motoren sættes igang, funktionerer Oliepumpen.</p> <p>Kobling: Lamellekobling, uopsidelig, yderst simpel og meget let tilgængelig. Svigter aldrig.</p>	<p>Styr: Forsynet med 2 Stammer, indstillelig i Højden, Gummihandtag. Regulering af Tænding og Karburator foregaar ved en lille Drejning af Handtagene.</p> <p>Transmission: 3 Gears, Ratio 4-1; 6-1 og 10-1.</p> <p>Kæder: De fineste amerikanske Duckworth Kæder benyttes udelukkende paa „Indian“ Motorcyklerne.</p> <p>Stel: Chrome-vanadium Staalrør og smedede Forbindelser. „Indian“s udmærkede fjedrende Forgaffel og endelig det verdensberømte „Indian“ fjedrende Bagstel, hvilket sikrer Rytteren en enestaaende behagelig Kørsel.</p> <p>Hjul: 28" X 3" forsynede med det bedste Gummi.</p> <p>Sadel: „Indian“-Troxel med dobbelte Fjedere.</p> <p>Fodhviler: Presset Staal med Gummimatter. Kan klappes op. Store og behagelige.</p>
--	--

Desuden er „Indian“ Motorcyklen forsynet med:
2 Bremsor, For- & Baghjulstativer, Lydspotte med indstillelig fri Udblæsning, meget store Benzín- & Oliebeholdere, Bagægstativ, store Stærkebærende...

bevægelse, undslog sig længe, men fik på en ekstraordinær kongres den 7. november 1920 sit nye navn: Danmarks kommunistiske Parti (DKP). Som en særlig formildende omstændighed bevarede man ordet "Venstresocialisterne" i parentes efter det nye navn. Samtidigt arbejdede stærke politiske kræfter for en alliance mellem de to meget forskellige grupperinger Fagoppositionens Sammenslutning (FS) og DKP. Resultatet blev i marts 1921 en sammenslutning med navnet Kommunistisk Føderation (KF). Da begge parter havde deres eget dagblad, "Solidarit" og "Arbejdet", var belønningen en finansiering af 1. kvartal af en fælles ny ambitiøs avis med navnet "Arbejderbladet". 20. maj 1921 udkom bladet første gang.

Den røde Motor

24. marts 1921 bemyndigede SUF's hovedbestyrelse køb af motorcyklen. På et møde den 9. maj 1921 vedtog forretningsudvalget endeligt "... at sende en Kammerat til Tyskland for at søge Muligheder for An-

Reklametryksag for Indian motorcykler i 1917 (MC- & Radiomuseet i Stubbekøbing)

skaffelse af Motorcyklen.”²¹ Tyskland var det store brugtvognsmarked, og motorcyklen har næppe været købt fra ny. Ikke en måned var gået før den var virkelighed, og toldafgifterne på 310 kr. bogført.²²

Det var en amerikansk “Indian” i standardfarven rød og bygget på “Verdens største Motorcykelfabrik” i Springsteen, Mass. De første typer rullede ud af fabrikken i 1903 og nåede det europæiske marked omkring 1906. “Indian” havde en kraftigt bygget maskine med en god marchfart, behagelig over store strækninger på dårlige veje. Styret var næsten 1 meter bredt og gav kontrol over motorcyklen. De brede og affjedrede sæder gav fin kørekomfort. Den 2-vejs fodkoplingspedal og gassen i håndtaget sad i venstre side, hvilket var perfekt, når der var påmonteret sidevogn.

Katalogprisen i 1917 blev præsenteret som værende 1550 kr. og med “elektrisk Udstyrelse” (lys) som 1675 kr.²³ Med en sidevogn til ca. 500 kr. har en motorcykel som Den røde Motor i 1921 kostet omkring 2000 kr.²⁴ Endelig blev den før turen udrustet for yderligere 400 kr.²⁵ Der kørte over 14.000 “motorcykler” rundt i Danmark på denne tid, men kun 1.000 med kræfter, som kunne sammenlignes med Den røde Motors 7/9 HK.²⁶

Økonomi

Den faktiske købspris på motorcyklen og omstændighederne omkring købet afspejlede sig hverken i regnskaberne eller i mødereferaterne.

Posten “Indsamling til en Motorcykel” på 906 kr. var ført som indtægt i SUF’s eget årsregnskab for marts 1920 til marts 1921, og under passiver figurerede et lån “af Motorcykelindsamling” på 600 kr. I kassebogen var lige fra juli 1920 og frem til 1922 side op og side ned noteret “Laan fra “Motor(cykel)fonden” eller “overført til “Motor(cykel)fonden” o.s.v. Men der fandtes ingen sådan fond. Den blev aldrig nævnt, optrådte ikke som aktiv og havde ikke et selvstændigt årsregnskab i lighed med f.eks. Kongresfonden. I SUF’s regnskab det følgende år optrådte udgiften “Motorfond” på 1596 kr. og under aktiver posten “Den røde Motor” på 1000 kr.²⁷ Først på kongressen i pinsen 1922 blev der stillet spørgsmål til denne “Motorfond”, men som kassereren, Svend Christiansen, havde bemærket, var regnskabet indtil videre urevideret og blev som sådan kun taget til efterretning.²⁸

Fra afdelingerne kom løbende mindre beløb fra indsamlinger, og Fremad opfordrede til fortsat at bidrage, da der manglede “nogle Hundrede Kroner endnu”. Arbejderbladet bad også de ældre arbejdere komme

Den røde Motor kommer!

Ungdomsforbundets Motorcykeltourne kommer til Byen

— dag den —

Friluftsmassemøde

paa

Kl.

Der tales fra Motorcyklens Sidevogn.

I Motorcykeltourneen deltager i Sommerens Løb som Talere:

Martin Andersen Nexø, Ernst Christiansen, Chr. Christensen, Th. Thøgersen, Aage Jørgensen, Marie Nielsen, Poul Gissemann, Will. Berggren, Edv. Jensen, Johs. Nielsen og Otto Larsen.

Arbejdere! Mød op til dette enestaaende Møde.

Socialdemokratisk Ungdomsforbund i Danmark.
(Tilsl. den kommunistiske Ungdoms-Internationale.)

Plakaten blev ud-sendt af SUF til lokale kammerater forud for Den røde Motors ankomst. Tegningen er inspireret af Dmitri Moors rekruteringsplakat fra 1920 (Arbejdermuseet & ABA)

den revolutionære ungdom til hjælp ved den storstilede agitation²⁹ og ved "Anskaffelsessummens fuldstændige Betaling."³⁰ Desuden figurerede i regnskabet for juni 1921 en udgift på 2 kr. til indsamlingsbøsser.³¹

Hvor hyppigt Fremad udkom varierede gennem årene. Ugebladet blev til 14-dags-blad og månedsbladet endte med kun at udkomme hver anden måned. Når SUF skulle spare, blev det altid her. Det gjorde ondt at skære i denne "Livsnerve", men i krisetider kunne et obligatorisk medlemsblad hver uge blive alt for dyrt for en ung arbejdsløs og koste hans medlemskab. For at få penge til sommeragitationen måtte bladet fra 1. maj midlertidigt blive et månedsblad. På hovedbestyrelsesmødet den 24. marts 1921³² blev nævnt, at der var "indledt Forhandlinger med Ungdoms-Internationale om Støtte til Fremads fremtidige Udsendelse som 14 Dags Blad". Noget lignende var prøvet før. I regnskaberne for 16. marts 1919 til 15. marts 1920 var indtægtsført 3000 kr. som et "Laan fra Sverrigs Socialdemokratiske Ungdomsforbund"³³. Pengene skulle angiveligt bruges til Fremads overgang til ugeblad pr. 1. juli 1919, og kom fra Moskva kanaliseret gennem den svenske kammerat Frederik Ström.³⁴ Beløbet figurerede under passiver i regnskaberne i de følgende år og blev ikke afdraget.³⁵

Forberedelserne

"Takket være Medlemmernes Offervilje"³⁶ kom Den røde Motor med et års forsinkelse omsider af sted på sin første tourné.

SUF havde ikke været organisatorisk underlagt kravet om at skifte navn, men diskussionen kunne ikke undgå at komme op. Hvis forbundet skulle omdøbes til "Kommunistisk Ungdomsforbund" ville det give store problemer i provinsafdelingerne, som havde nok at slås med allerede. Forbundsledelsen gemte spørgsmålet langt væk og ville først tage det op efter den kommende sommeragitation i 1921.

I avisartikler og på plakater blev der i maj annonceret hvilke talere, som i sommerens løb ville deltage i tournéen. Det var bevægelsens bedste talere, politiske agitatorer og foredragsholdere med store erfaringer fra tidligere tournéer. SUF's interne arbejdsplan over bemanningen, som var udarbejdet ved turens begyndelse, involverede imidlertid slet ikke de mest kendte. Det var travle og rejsende folk og Martin Andersen Nexø var en gammel syg mand. Marie Nielsen skulle sammen med Thøger Thøgersen have været med på en ekstra motortourné i september, men i Roskilde dukkede de ikke op til stor skuffelse for de mange fremmødte.

Der skulle først og fremmest agiteres for ungdomsforbundet og den

revolutionære bevægelse som helhed, men til hjælp ude i marken var der udarbejdet et papir: "Støttestrukturer og Instruktioner for Socialdemokratisk Ungdomsforbunds Agitatorer".³⁷ Alle spørgsmål skulle besvares i kommunistisk ånd, og Rusland forsvares mod alle angreb. Der var svar på alle tænkelige spørgsmål fra tilhørerne: Arbejdsløsheden, lærlingesagen, antimilitarismen, love, bolig- og jordspørgsmålet. Særlige møder skulle annonceres som "Ruslandsmøder".

Det var ungdomsforbundets tourné og ikke kommunistpartiets. De lokale partiforeninger var ofte medarrangører af møderne, og kunne efter talerne i lighed med SUF'erne hverve nye medlemmer.

Motorcyklens besøg i den enkelte by var lagt i faste rammer og foregik i princippet ens fra sted til sted. Forbundet havde i forvejen til lokale meningsfæller i de berørte byer udsendt planer over ankomstdage, talere og bestillingslister. Motorcyklen skulle medbringe løbesedler, plakater og pjecer. Der var en række betingelser, som måtte være opfyldt før et besøg blev til noget. De stedlige kammerater skulle først og fremmest finde en centralt beliggende plads og derefter skaffe tilladelse hos de ofte træge myndigheder. Et besøg kostede afdelingen 15 kr., samarbejdede den med en anden revolutionær organisation blev det 20 kr., og 25 kr. hvis der var tale om et fælles arrangement med to andre foreninger. Det forhold, som viste sig at skabe flest problemer, blev kravet om at stille overnatning til rådighed. "1 Dags Ophold til 2 Talere ... Ophold betyder: Logi og Kost en *hel* Dag."³⁸ Dette var en tung økonomisk byrde for de fattige unge kammerater.

Med et oplag på 2000 havde SUF fået trykt et postkort med motorcyklen og navnene på en del af agitatorerne. Fremstillingsprisen var 2 ½ øre pr. stk. og salgsprisen 10 øre. Dog fik afdelingerne 20% i rabat. På halvanden måned var kortene udsolgt og et nyt oplag gik i trykken.³⁹

Pressen

Arbejderbladet bragte lister over Den røde Motors kommende besøg og de mange ændringer undervejs. Det fulgte nøje turen gennem alle tre måneder, skrev ofte ganske korte notitser, som byggede på agitatorernes egne indberetninger. Bladet opgjorde hvor meget litteratur og hvor mange abonnementer på bladet, der blev solgt ved hvert møde.

Danmark var velforsynet med aviser i 1920'erne. Hver større provinsby havde fire dagblade: et konservativt, et socialdemokratisk, et radikalt og et venstreblad. Tournéen var en særpræget begivenhed ude i landet, og de lokale blade kastede sig grådigt over den.

Det, som ifølge Arbejderbladet havde været “et glimrende møde” med “200 tilhørere”, blev i de stedlige avisspalter til “bolshevistiske Sædekorn ... paa Stenbro” for “en Halv Snes kvindelige Tilhørere med og uden Barnevogn”. Lokalpressen strøede om sig med betegnelser som “Syndikalister, Kommuniste, Bolsheviker, Københavnerne og De rødeste Røde” og brugte SUF’ernes ungdommelighed mod dem. Arbejderbladet spillede netop på det unge, kvikke og nye, og DSU’erne fik igen med begreber som “Hvidskæggede Oldinge, Alderdomsforbundet, Blege, Højresocialister og Spidser.” Det mest nedsættende udtryk af alle var “de Gule”, som fra gammel tid blev brugt om strejkebrydere og uorganiserede.

Danmarkskortet tegnes

Tournéen begyndte på Sjælland, drog dernæst videre til Lolland-Falster, Fyn og Sønderjylland for til slut at bevæge sig på kryds og tværs op gennem Jylland.

Der var lagt et meget stramt og ambitiøst program. Hver eneste dag skulle en ny by gæstes og to byer om søndagen.

Ingen vidste, hvordan det ville gå, men Einar Nielsen (møbelsnedker, senere næstformand i LO) sammenfattede det efter tournéens afslutning således:

“... er det da saa mærkeligt at den røde Motor samlede Hundrede om sig, naar snoende Landevejes Bagateller af Kilometerstene uænset var forbifløjet og Byens Gader aabnede sig for “Uhyret” med smældende Flag til Forskrækkelse for de gloende, pegende og hviskende Spidsborgere ... ført af Ungdom – for Ungdom”.⁴⁰

Sjælland

Fra starten i Helsingør gik turen de følgende dage til Glostrup, Lyngby, Hillerød, Frederikssund, Langelandsplads på Frederiksberg og Roskilde. Et par dage efter mødet i Lyngby i styrtende regn kom et langt vredt indlæg fra de to talere i Arbejderbladet. Johs. Nielsen og Johs. Erwig (typograf, redaktør, DKP) gengav den socialdemokratiske amtsavis’ løgnagtige fremstilling, og var rystede over den hujen og råben, som de var blevet mødt med. Vilkårene var noget anderledes i Roskilde. Før ungdomsforbundets sprængning i 1919 havde Roskilde været en af SUF’s bedste afdelinger, men den var nu blevet presset af Arbejdernes

Fællesorganisation til at melde sig ud. Ejnar Borresen (motorcyklens fører), Alex Jensen (tekstilarbejder, FS's formand) og Karl Rasmussen (portør, Lygten-afdelingen) var blandt talerne ved disse første møder.

På forretningsudvalgmødet den 19. juni⁴¹ rapporterede agitatorerne, at der fra turens første 10 møder gennemsnitligt var troppet 500 mennesker op. "Afdelingerne i Holbæk og Kalundborg havde faaet et godt Skub fremad", efter at Elias Nielsen (arbejdsmand, DKP, Nykøbing S.), Johs. Nielsen og Ernst Christiansen (typograf, SUF's, VSP's og DKP's

*Rekonstruktion af
tournéeens ruteplan
9. juni-2. august
1921*

formand, senere socialdemokrat) havde aflagt besøg på Den røde Motor. I Østre Anlæg i Holbæk mødte bl.a. nogle socialdemokratiske byrådsmedlemmer op. De bad dog ikke om ordet, men “foretrak at luske hjem ... betegnende for den lusede Stilling, de indtager til Arbejderne og deres Kamp.” På Møllebakken i Kalundborg havde der været stærkt bifald til talerne. I Korsør angreb formanden for den lokale “gule” ungdomsforening de to gæstetalere. Ernst Christiansen og Johs. Nielsen imødegik hans kritik, fik efter mødet samlet 15 unge arbejdere og oprettet en ny revolutionær ungdomsforening – i et kulskur på havnen, da et lokale ikke var til at få fat på.

Folkets Hus’ have i Slagelse var rammen om næste møde med Ejnar Borresen, Elias Nielsen og Aage Wiinblad (maskinarbejder, Brønshøjafdeling, KUF’s formand). Den socialdemokratiske borgmester var indbudt, men dukkede ikke op. Det gjorde han imidlertid dagen efter. Søndagens første møde foregik på engen ved Sorø By, men nogen diskussioner blev det dog aldrig til.

I Thureby blev søndagens andet møde afholdt. Det var en betydningsfuld landafdeling, som nu truede med udmeldelse, hvis SUF’s berygtede navneforandring blev vedtaget. “Man var Socialister i Thureby, ikke Kommuniste”.⁴² Det blev ikke til nogen udmeldelse – før i september.

Ved et aftenmøde i Norske Løves Have lykkedes det Svend Christiansen (SUF’s kasserer, Sorø), Aage Wiinblad og Daniel Nielsen (tømrer, SAP’s fung.formand) at formå de fremmødte til at danne en ny rød ungdomsforening i Køge.

For den lokale SUF-afdeling i Næstved resulterede agitatorernes besøg næste dag i mange nye indmeldte. Blandt dem sås et par bestyrelsesmedlemmer fra den “gule” ungdomsforening, som var blevet overbevist om, at deres “Plads var i den røde Ungdoms Rækker.” En tømrer Christiansen fra Roskilde, Aage Wiinblad og Ernst Christiansen holdt talerne for de 500 fremmødte. Vordingborg var turnéens sidste stop på Sjælland. Bemandingen blev ændret lidt, idet Aage Wiinblad fortsatte, mens Johs. Erwig og Harry Pedersen⁴³ (matros, DKP, Vordingborg) kom med.

Lolland-Falster

På Lolland-Falster, som var et mørkt område for den revolutionære bevægelse i Danmark, fik de tre agitatorer sig en ny oplevelse den næste aften. I Nykøbing Falster deltog en af de “berømte” ledere for det “gule” ungdomsforbund, maleren Edv. Vagnsøe. Talerne angreb Socialdemo-

kratiet og De samvirkende Fagforbund (LO), men han tog ikke til gennemløb. Derimod spurgte han til, hvem der havde betalt motorcyklen? "I en kraftig og virkningsfuld Replik tilbageviste Red. Erwig Fyrens Gemenheder og dyppede under Forsamlingens Latter ham i hans eget Fedt". Politiet ville have forhindret mødet, men under henvisning til Grundloven kom det i gang. Det lykkedes også at få dannet en ny rød ungdomsafdeling.

Motorcyklen fløj videre over "Lolland-Falsters reaktionære reder"⁴⁴ og landede i Stubbekøbing, i Nakskov, på engen bag skoven i Rødby og i Maribo. Her harcelerede den lokale journalist over de meget røde flag på motorcyklen og over, at den elegant udhalede dame i sidevognen nu var erstattet af en mindre opsigtsvækkende herre. Talernes navne interesserede ham åbenbart ikke. Et mindre uheld på vej til Rudkøbing på Langeland forsinkede agitatorerne, så mødet måtte aflyses. Der kom mange flere dyre reparationer undervejs, for de store afstande sled på udstyret.

Fyn

"Den røde Motor hvædede sig frem ... det røde Tempo, som Motorvognens Mandskab forkyndte"⁴⁵ var nu nået til Fyn. I Svendborg talte Aage Wiinblad og Johs. Erwig dog for døve øren, og der kom ikke gang i diskussionen, da socialdemokraterne var blevet hjemme. "Lenin vilde ærgre sig, hvis han vidste, med hvor lidt Resultat det russiske Guldarbejder i Danmark" skrev Fremad. Dagen efter gik det bedre på Albani Torv i Odense, hvor der var bifald fra den store forsamling, og der blev solgt en mængde litteratur. Knap så fredeligt gik det for sig på Volden i Nyborg. Her var en af byens kendte "gule" med øgenavnet "den kostelige" troppet op med sin "Garde" for at gøre mødet til et "Spektakel-møde". På den gamle skibsbyggerplads i Middelfart prøvede de unge med flammende ord om samfundets råddenskab at ruske op i de lokale kommunister, betjenten i civil og den flok kvinder, som stod omkring dem. Når motorcyklen havde besøgt Strib, så lå hele Jylland udfordrende foran agitatorerne.

Jylland

Agitatorerne lagde ikke skjul på, at der havde været ubehageligheder undervejs, blandt andet med indkvarteringen. Problemerne var nu glemt, og der blev "kun de gode Minder tilbage". Men de savnede lange

SUF havde stærke bånd til den internationale socialisme, og i sit logo skimtes bogstaverne "T" og "S" mellem laurbærbladene på den frygiske hue. (Arbejdermuseet & ABA)

breve "hjemmefra", for de var så opmuntrende at få.⁴⁶ Og Aage Wiinblad, Ernst Christiansen og Will. Berggreen (typograf, Bogense-formand, SUF) var langt væk hjemmefra, da de foldede deres talemøder ud i Kløften i Haderslev. En slem konkurrent var det store dyrskue, mens formanden for de lokale "gule" hurtigt luskede væk "som en vaad Hund". Kamp til strengen fik agitatorerne ved Gymnastikhallen i Aabenraa. Motorcyklen havde kørt larmende gennem byen, og en flok socialdemokrater og nysgerrige samledes. Efter tur sablede talerne med stor veltalenhed Socialdemokratiet, DsF (LO), pressen og Rigsdagen ned. Formanden for de unge "gule" tog til genmæle, men skabte latter ved at udbringe et "Hurra" for det nye ungdomsforbund.

Den røde Motor fortsatte til Sønderborg, til Ribe og alle vidste nu hvem, der kom med de smældende flag. Børnene råbte "Bolsheviker!" efter dem, og selv om ordene ikke kunne høres for larmen, sås det på mundstillingen.⁴⁷ Sådan trillede Carl Westergaard (lærer, landarbejderformand, DKP, Odense) og Aage Wiinblad ind i Esbjerg og holdt brandtaler for en livlig flok, som lod vittighederne regne ned over dem.

Et uheld forhindrede besøget i Varde, og motorcyklen nåede først Vejen sent om aftenen. Dagen efter undrede journalisten på Kolding Social-Demokrat sig over, at den ene af talerne, som var tidligere redaktør på "Landarbejderbladet", fandt det bedre lønnet "(for russisk Guld?)" at holde kommunistforedrag end at organisere landarbejdere! Samtidigt stødte Will. Berggreen til de to agitatorer på Kirketorvet i Kolding, og alle tre redegjorde for de revolutionære arbejderes stilling under kapitalismen. Den lokale formand for de unge "gule" forsøgte forgæves at komme til orde. Ingen ønskede derimod ordet på Axeltorv i Fredericia, hvor Carl Westergaard og Aage Wiinblad talte fra "Den røde Bil", som Fredericia Dagblad fik det skrevet. Aftenen sluttede med kaffebord på Afholdshotellet.

"Socialdemokratiets Reformsvindelpolitik" og "Arbejderungdommens Stilling i Danmarks politiske Liv" var de to taleres indlæg i Ridehuset i Horsens. Det blev Carl Westergaards sidste tale på tournéen, for da Den røde Motor dagen efter kørte op på Frederikstorv i Randers indtog Einar Nielsen hans plads. Den store forsamling var lydhør, og kun en halvfuld handelsrejsende ville diskutere. Det var også en handelsrejsende, som vakte latter i Silkeborg, hvor mange tilhørere var samlet ved Hjejls Kiosken nede ved havnen. På sin rundtur gennem byen med en plakat for mødet, kom motorcyklen til at opskræmme et par heste. De satte sig voldsomt til modværge, men var måske bare "bange for Kommunismens Indførelse i Danmark". Johs. Nielsen, som ferie-

En Gruppe af Socialdemokratisk Ungdomsforbunds Agitatorer 1921 omkring den røde Motorcykle.

rede i Jylland, blev aftenens tredje taler. Forinden havde Einar Nielsen lagt hårdt ud med, at Lyngsø var den største sjover, socialdemokrater var “mavesvære” og deres presse en “løgnepresse”. Et vildt skænderi forhindrede senere folk i at høre Aage Wiinblads tale, men det lokale SUF fik da 10 nye medlemmer. Til en afveksling blev søndagen fredelig på Sportspladsen i Vejle. Der var ingen “gule” i byen, så Einar Nielsen og Aage Wiinblad kunne gå til 15-års jubilæumsfest i SUF-afdelingen uden hånlatter bag sig.

Under planlægningen af tournéen modtog forbundsledelsen masser af breve fra afdelingerne. Nogle meddelte, at der var en bestemt taler, de ikke ønskede, at afdelingen var nedlagt eller at de ikke kunne garantere kost og logi. Sådan var forholdene i Ringkøbing, for det eneste de ejede var fanen til en værdi af 400 kr. Da den var mulig at sy om, kunne den sælges f.eks. til byens “gule” ungdomsforbund. De skyldte for både motorcykelindsamlingen og de lån i form af pjece-leverancer, som forbundet stillede til rådighed.⁴⁸

Aarhus var den socialdemokratiske ungdoms højborg, og Den røde Motors besætning så frem til den kommende dyst på Bispetorvet. Johs. Nielsen var ankommet, så de nu var tre mod en enlig formand for de “gule” unge, Chr. Christiansen. Mødet blev en stor skuffelse, men littede fortsatte agitatorerne turen, idet “Aarhus er bag os nu!” Det var Aarhus slet ikke. Et aksebrud på vej til Hobro sendte motorcyklen til-

Postkortene blev solgt for 10 øre i løssalg, mens afdelingerne kunne få 20 % i rabat. Fra venstre: Ukendt, Einar Nielsen, Johs. Nielsen, Edu. Ørsted, Ejnar Borresen, Karl Rasmussen og Aage Wiinblad (Arbejdermuseet & ABA)

bage på værksted en dags tid, og et møde i Skoven i Mariager blev gennemført i stedet. Da der i Hobro kun fandtes en "gul" ungdoms-afdeling, havde SUF skriftligt bedt den stille op til dyst for ikke at blive "pulpiseret". På grund af endnu et uheld ankom Den røde Motor imidlertid ikke den aftalte dag, hvilket de lokale DSU'ere hoverede meget over.⁴⁹ Først to dage senere nåede de frem. Mødet blev holdt i Forsamlingsbygningen og resultatet blev, at en flok kammerater ville oprette en ny rød afdeling.

Omsider skulle Aalborg besøges, og ca. 500 mennesker mødte op på Frederikstorv. Trods alle de ophængte plakater forvirrede ordet "socialdemokratisk" folk, især når Einar Nielsen og Aage Wiinblad understregede, at Socialdemokratiet var deres værste modstander. Formanden for det "gule" ungdomsforbund, Robert Larsen, tog aldrig ordet. En glæde var det, at afdelingen blev genoprettet, men mindre godt, at Den røde Motor ikke ville starte. Kun Aage Wiinblad nåede toget til Brønderslev. Han henlagde mødet til hotel "Brønderslev" og talte her til en ganske lille skare. Motorcyklen, som igen ville starte, hentede ham, og næste mål var Hjørring. Her havde ingen arrangeret mødet, så agitatorerne gjorde det selv og fik tilladelse til at være ude i "Christiansgave". Bekendtgørelsen om mødet klarede byens offentlige trommeslager. Einar Nielsen og Aage Wiinblad talte om "Danmark og Verdensrevolutionen" og "Arbejderungdommens Opgaver i Kampen" og konkurrerede med en samtidig fodboldkamp om folks interesse.

Nordligere end Frederikshavn havde Den røde Motor ikke været. På Kirkepladsen gentog de to agitatorer de samme taler, men fik samtidigt sendt "ramsaltede Jubilæumshilsner til Socialdemokratiet ... hvis Evner henviste dem til Dyrehavsbakken". Tilhørerne kunne gå hjem til lyden af ord som "Forræderi, Haan og Bondefangere". Dagen efter på vej til Løgstør kørte motorcyklen igen galt og måtte et par timer på værksted, mens besætningen slap uskadt. De meget veltalende unge fik brug for deres overtalelsevner, for intet var på forhånd arrangeret i Løgstør. Med politiets og Plantageudvalgets tilladelse kunne mødet afholdes dagen efter, og forløb stor set som de foregående møder. Noget mere velkomne var agitatorerne i Skive. På Koncertplænen holdt de atter de samme taler, men senere var de inviteret til kammeratlig sammenkomst og underholdt med oplæsning og deklamationer. Det var ikke kun i Skive, men også den følgende dag i Viborg, at flere nye medlemmer blev optaget i afdelingerne. Motorcyklens fører bandede ellers over Viborgs mange små gader, men Hjultorvet blev fundet, og en stor forsamling tilhørere klappede, da agitatorerne stod af. Aage Wiinblad talte,

men Einar Nielsen var blevet syg, og Ejnar Borresen erstattede ham. Også her var kammeratligt samvær efter mødet, hvor gæsterne og den lokale kammerat, Marius Thøgersen (snedker, Viborg-formand), stod for underholdningen. Den næste morgen var agitatorerne enige om, at "Den hellige By Holstebro falder ud!", selvom byen lå bekvemt lige på vejen til næste besøg.

Trods problemerne i Ringkøbing kom motorcyklen alligevel på besøg. Einar Nielsen forblev i Viborg, så Marius Thøgersen overtog hans plads. Politiet gav tilladelse til et møde på Torvet, og afdelingen kunne inden dagen var omme glæde sig over 10 nye medlemmer. Motorcyklens besætning overnattede på hotel, og "sprang rundt og var i Humør som kaade Skoledrenge, der havde faaet fri fra Skole".⁵⁰ Allerede den næste morgen var uheldet ude igen. De to punkteringer på vej til Herning blev dog klaret, så mødet kunne afholdes på Torvet. Denne tirsdag den 2. august 1921 blev sommeragitationens sidste besøg. Aage Wiinblad talte om socialdemokraternes ædegilder hos kongen og tykke forædte bønder. "Han skreg sig mere og mere hæs og til sidst var han lige så rød i Hovedet som Farven på selve Cyklen", mens Marius Thøgersen talte om "Verdensrevolution og andet Vaas". Kun den lokale socialdemokratiske redaktør vovede sig op i sidevognen, og tog ene mand ordet til genmæle. Han nåede lige at komme ned, før motorcyklen kørte til stationen. Marius Thøgersen og Aage Wiinblad skulle til De Arbejdsløses konference i København. Det havde ellers været på tale, at afvikle et møde i Varde, hvor et uheld havde været årsag til en aflysning tidligere på tournéen.

Dyrt men dejligt

Den røde Motortourné havde været en stor succes og rigeligt belønnet af sommervindene. Nye afdelinger var blevet oprettet og nye kammerater optaget. Budgettet balancerede på 2020,75 kr. Der var solgt meget og vigtig litteratur, men pengene var "spist op". Turen havde været "forbandet dyr".⁵¹

Men tournéen fik et lille kedeligt efterspil. Agitatorerne var ulønnede, levede på kammeraters velvilje og førte halvt om halvt "en Vagabondtilværelse". Marius Thøgersen havde bare betinget sig et ordentligt måltid mad om dagen, da han var trådt til som reserve i Ringkøbing. De penge, han havde lånt til togbilletten til København, troede han var en slags plaster på såret. Det var det ikke, det var et lån. Han havde jo ikke selv haft tid til at indsamle beløbet hos kammeraterne.⁵²

Det var også dyrt at have motorcyklen stående, så forretningsudvalget udskrev 20. august 1921 en ny mindre tourné på Sjælland og Fyn. Einar Nielsen, Svend Johansen (typograf, typograflærlinge-formand) og Thøger Thøgersen var udvalgt som talere, men tournéen blev plaget af aflysninger. Arbejdsløsheden tvang Thøger Thøgersen, som så mange andre, til udlandet. Den røde Motor nåede ikke langt omkring dette efterår.

SUF's økonomi var meget dårlig, og på et møde 31. august blev forretningsudvalget bedt om at acceptere et tilbud fra DKP. Partiet ville købe den ene halvdel af motorcyklen for 1200 kr., og dette blev godkendt.⁵³ SUF'erne mente, at DKP nu passende kunne betale halvdelen af den store regning på reparation efter sommerturen.⁵⁴ Partiet havde i øvrigt selv været repræsenteret og haft godt udbytte af agitationen.

I oktober 1921 blev det berygtede navneskift vedtaget ved en urafstemning, og kostede straks SUF tab af medlemmer. Kommunistisk Ungdomsforbund (KUF), som det nu hed, var nede på 3140 medlemmer fordelt på 42 afdelinger.

Den danske venstrefløj blev i begyndelsen af 1922 vidne til et regulært kup i den revolutionære bevægelse, efterfulgt af husbesættelser og korporlige slagsmål. Den kommunistiske føderation havde ikke holdt længe. Frem til 29/9 1923 – gennem 19 måneder – havde Danmark reelt to kommunistpartier. KUF undgik ikke at blive involveret i denne fraktionskrig og tog parti for "Det gamle DKP", dér hvor kammeraterne fra ungdomsforbundet befandt sig. Kupmagerne kaldte sig "Enhedspartiet", havde hævdet sig retten til føderationens fælles aktiver og beslaglagt dem. Et retsligt efterspil fulgte og "Det gamle DKP" havde fået sin ejendom igen.

Motorcyklen sælges

På et forretningsudvalgsmøde 5. juli 1922 meddelte formanden at "det gamle DKP" havde solgt motorcyklen og afskrevet købssummen på KUF's gæld til partiet. Salget vakte stor harme hos de unge, som overvejede at tilbageholde motorcyklens papirer i protest.⁵⁵ De unge ville ikke uden videre hente et skrivebord, som partiet tilbød, men fandt det rimeligt at partiet i det mindste udbetalte 50 kr. kontant.⁵⁶

SUF havde siden 1909 lejet kontorplads på 3. sal i den socialdemokratiske højborg i Rømersgade 22. Af økonomiske grunde måtte de unge se at finde billigere lokaler. Et lille lokale i ejendommen overfor kunne lejes til forlagsvirksomheden, og forbundet selv blive i det ene

Bilag 1: Rekonstruktion af tournéens tidsplan 9. juni – 2. august 1921.

Torsdag 9. juni: Helsingør	Mandag 4. juli: Haderslev
Fredag 10. juni: Glostrup	Tirsdag 5. juli: Åbenrå
Lørdag 11. juni: Lyngby	Onsdag 6. juli: Sønderborg
Søndag middag 12. juni: Frederikssund	Torsdag 7. juli: Ribe
Søndag aften 12. juni: Langelandsplads (Frederiksberg)	Fredag 8. juli: Esbjerg
Mandag 13. juni: (Hillerød?)	Lørdag 9. juli: Uheld
Tirsdag 14. juni: Roskilde	Søndag 10. juli: Vejle
Onsdag 15. juni: Holbæk	Mandag 11. juli: Kolding
Torsdag 16. juni: Kalundborg	Tirsdag 12. juli: Fredericia
Fredag 17. juni: Korsør	Onsdag 13. juli: Horsens
Lørdag 18. juni: Slagelse	Torsdag 14. juli: Randers
Søndag middag 19. juni: Sorø	Fredag 15. juli: Silkeborg
Søndag aften 19. juni: Thureby	Lørdag 16. juli: (?)
Mandag 20. juni: Køge	Søndag 17. juli: Vejle
Tirsdag 21. juni: Næstved	Mandag 18. juli: Århus
Onsdag 22. juni: (?)	Tirsdag 19. juli: Uheld
Torsdag 23. juni: Vordingborg	Onsdag 20. juli: Mariager
Fredag 24. juni: Nykøbing F.	Torsdag 21. juli: Hobro
Lørdag 25. juni: Stubbekøbing	Fredag 22. juli: (Assens pr. Mariager?)
Søndag middag 26. juni: Maribo	Lørdag 23. juli: Ålborg
Søndag aften 26. juni: Nakskov	Søndag 24. juli: Brønderslev
Mandag 27. juni: Rødby	Mandag 24. juli: Hjørring
Tirsdag 28. juni: Uheld	Tirsdag 26. juli: Frederikshavn
Onsdag 29. juni: Svendborg	Onsdag 27. juli: (?)
Torsdag 30. juni: Odense	Torsdag 28. juli: (?)
Fredag 1. juli: Nyborg	Fredag 29. juli: Løgstør
Lørdag 2. juli: (Bogense?)	Lørdag 30. juli: Skive
Søndag middag 3. juli: Middelfart	Søndag 31. juli: Viborg
Søndag aften 3. juli: Strib	Mandag 1. august: Ringkøbing
	Tirsdag 2. august: Herning

værelse af sine gamle lokaler. Dette blev på kort sigt løsningen, og SUF fik i praksis adresse i Rømersgade 21 i 1923, men fra 1924 var organisationen flyttet til Møntergade 8. Da talen om flytning for alvor kom op på forretningsudvalgmødet i juli 1922 konkluderede Aage Wiinblad "at man muligvis skulle nægte at flytte og lade Kongens Foged sætte os ud for at bruge dette som Agitationsgrundlag!"⁵⁷

SUF var blevet en slagmark for de revolutionære i Danmark. SUF var blevet til KUF, medlemstallet faldt og båndene til Socialdemokratiet blev erstattet af bånd til DKP i næsten 70 år frem. Den fantastiske sommer i 1921 var et højdepunkt fuld af "motorcykeloptimisme"⁵⁸ og "Naar Vinterens Tristhed tvinger Sommererindringer frem i de kammeratlige Sammenkomster og de mange Arbejderhjem, vil "Den røde Motor" huskes".⁵⁹

Noter

1. Kildegrundlaget for selve tournéen er primært en muggen scrapbog med avisudklip. Alle citater stammer herfra medmindre andet er nævnt. DKU arkivnr. 680 ABA.
2. Marie Nielsen var den eneste kvinde, som var nævnt i forbindelse med motorcykel-tourneen. Men hun er 45 år på det pågældende tidspunkt og kan venskeligt betegnes som en "ung Dame".
3. Tønnesen, Einar H.: Brydningsår, – s. 22
4. Program og love for Socialdemokratisk Ungdomsforbund i Danmark 1920. DKU arkivnr. 680 ABA.
5. Tønnesen s. 74
6. Bech Thomsen, John: *Socialdemokratisk Ungdomsforbund 1906-21.* – 1975. – s. 79
7. Würtz Sørensen, Jørgen: *Den socialistiske ungdomsbevægelse i Danmark.* – 1976. – s. 92
8. Tønnesen s. 29
9. Fremad : Organ ... Nr. 5, Sept. 1921
10. Tønnesen s. 81
11. Tønnesen s. 72
12. Beretning og regnskab 16/3 1919-15/3 1920. DKU arkivnr. 680 ABA
13. Forhandlingsprotokol for SUF/KUF 1919-1923. DKU arkivnr. 680 ABA
14. DKU arkivnr. 680 ABA
15. ARAB, Stockholm,
16. Fremad : Organ ... 8. Maj 1920
17. Fremad : Organ ... Nr. 2, 22/5 1920
18. Fremad : Organ ... Nr. 1, Maj 1920
19. Beretning og regnskab 16/3 1920-15/3 1921. DKU arkivnr. 680 ABA
20. Fremad : Organ ... Nr. 2, 22/5 1920
21. Arbejderbladet juni/juli 1921
22. Hovedbog april 1920 – okt. 1923. DKU arkivnr. 680 ABA
23. Poulsen, Villy: *Veteran Journalen* Bd. 1
24. MC museum Stubbekøbing
25. Forretningsudvalgmøde 19/6 1921. Forhandlingsprotokol for SUF/KUF 1919-1923. DKU arkivnr. 680 ABA

26. Statistisk årbog 1922
27. Beretning og regnskab 1919-20, 1920-21, 1921-22 DKU arkivnr. 680 ABA
28. Forhandlingsprotokol for SUF/KUF 1919-1923. DKU arkivnr. 680 ABA
29. Arbejderbladet juli 1921
30. Arbejderbladet juni/juli 1921
31. Hovedbog april 1920 – okt. 1923. DKU arkivnr. 680 ABA
32. Forhandlingsprotokol for SUF/KUF 1919-1923. DKU arkivnr. 680 ABA
33. Beretning og regnskab ff
34. Bech Thomsen s. 64
35. Beretning og regnskab ff
36. Tønnesen s. 124
37. Cirkulære 1921 DKU arkivnr. 680
38. Skrivelse fra SUF Sommeren 1921
39. Forretningsudvalgsmøde 19/6 1921. Forhandlingsprotokol for SUF/KUF 1919-1923. DKU arkivnr. 680 ABA
40. Fremad: Organ ... juli 1922
41. Forhandlingsprotokol for SUF/KUF 1919-1923. DKU arkivnr. 680 ABA
42. Tønnesen s. 126
43. Ses også stavet Petersen
44. Fremad: Organ ... juli 1922
45. Fremad: Organ ... juli 1922
46. Forretningsudvalgsmøde 6/8 1921. Forhandlingsprotokol for SUF/KUF 1919-1923. DKU arkivnr. 680 ABA
47. Arbejderbladet 20/7 1921
48. Korrespondance 1921 DKU arkivnr. 680 ABA
49. Rød Ungdom 1/8 1921
50. Korrespondance 1921 DKU arkivnr. 680 ABA
51. Forretningsudvalgsmøde 6/8 1921. Forhandlingsprotokol for SUF/KUF 1919-1923. DKU arkivnr. 680 ABA
52. Korrespondance 1921 DKU arkivnr. 680 ABA
53. Forhandlingsprotokol for SUF/KUF 1919-1923. DKU arkivnr. 680 ABA
54. Forretningsudvalgsmøde 6/9 1921. Forhandlingsprotokol for SUF/KUF 1919-1923. DKU arkivnr. 680 ABA
55. Forhandlingsprotokol for SUF/KUF 1919-1923. DKU arkivnr. 680 ABA
56. Forretningsudvalgsmøde 19/7 1922. Forhandlingsprotokol for SUF/KUF 1919-1923. DKU arkivnr. 680 ABA
57. Forhandlingsprotokol for SUF/KUF 1919-1923. DKU arkivnr. 680 ABA
58. Tønnesen s. 127
59. Fremad: Organ ... juli 1922

Supplerende litteratur

- Jacobsen, Kurt: Mellem København og Moskva. – Tiden., 1989
- Petersen, Carl Heinrich: Danske revolutionære. – Borgen, 1970
- Rønne, Bent V.: De socialistiske ungdomsforbunds arkiver i ABA. – i: Årsskrift 1991
- Thing, Morten: Kommunisternes kapital. – i: Arbejderhistorie 3/1995
- Thing, Morten: Ledelsen i Danmarks Kommunistiske Parti 1918-1941. – i: Arbejderhistorie 19/1982

Dorte Ellesøe Hansen
Tidl. Bibliotekar på Arbejderbevægelsens bibliotek og arkiv
email: alegria@oncable.dk